

У СЛУЖБИ МУЗЕ КЛИО

(Александар Палавестра, Мирослав Јовановић, Марко Шуица, Данијел Цино, Зорица Кузмановић, Владимир Д. Михајловић, Радивој Радић: *Боља прошлости (измишљање традиције и нови идентитети)*). Београд: Evoluta, 2018, 178 стр.)

Боља прошлости (измишљање традиције и нови идентитети) наслов је књиге која се састоји од седам научних прилога различитих аутора, који на егзактним примјерима указују на присутне ретроградивне процесе у савременом друштву, који се испољавају кроз све израженију тежњу за неистином уобличеној у псеудонауци.

Књига, изашла у издању београдске издавачке куће „Еволута“, почиње са краћим али врло садржајним *Предговором* (стр. 5–7), у којем професор Радивој Радић, анализирајући вријеме у којем живимо, с разлогом указује на стање интелектуалне и духовне климе која и те како доприноси процвату псеудонауке и обезбјеђује јој све израженије мјесто у друштву. Врло прегледно и јасно приказани су и основни правци развоја ове својеврсне интелектуалне пошасте, с акцентом на њено погубно дјеловање и позивом да *на псеудонауку ваља указивати и настојати да се она искоријени*.

Први научни прилог, *Измишљање традиције: 'Винчанско писмо'* (стр. 9–30), настао из пера Александра Палавестре, редовног професора на Одељењу за археологију Филозофског факултета у Београду, на један крајње студиозан и аргументован начин упознаје читаоца са проблематичним појмом „винчанско писмо“. Бавећи се упоредо и антрополошким феноменом *измишљања традиције*, аутор подвргава идеју о наводном неолитском писму свеобухватној критичкој анализи која показује несумњиву научну неутемељеност и стручну некомпетентност њених протагониста.

Други прилог носи наслов *Доминација традиционалној позицивизма* (стр. 31–66), чији је аутор прерано преминули редовни професор Одељења за историју Филозофског факултета у Београду Мирослав Јовановић. То је у ствари издвојени дио из његовог пређашњег ширег елаборирања (*Историографија и криза*), који се налази у књизи *Криза историје – српска историографија и друштвени изазови*

краја 20. и почетка 21. века¹. Прилог се бави стањем савремене српске историографије, у којој је примјетно одсуство синтетичког мишљења и доминација изучавања појединачних тема, питања, догађаја, личности, података, чији значај за општи ток, за разумијевање процеса и историјских феномена, има спорадичан значај или га готово нема. Аутор се, поред тога, позабавио и методолошким поставкама, с акцентом на изражени фетишизам докумената, свјесно занемаривање и игнорисање достигнућа старије научне литературе, те терминолошку нејасноћу, питајући се, с разлогом, шта је заправо основни задатак историчара. *Да ли је то истраживање извора или проблема? Да ли је само оно што је записано у документима, и то оним документима који су сачувани, прошлости која се научно реконструише?* Посебан дио овог вриједног прилога посвећен је и редукционизму у разумијевању прошлости, али и све чешће уочљивом и друштвено веома присутном маниру да се утемељено историјско тумачење замијени уобличеним историјским конструкцијама које подривају основе научности и отварају низ научних дилема о односу историчара према историјским изворима и односу прошлог, садашњег и будућег.

Косовска битка – морал манипулације (стр. 67–98), наслов је трећег прилога. Аутор овог занимљивог чланка, редовни професор Филозофског факултета у Београду Марко Шуица, прати преображај Косовске битке у легенду и политичку злоупотребу овог феномена, која се испољава на дане јубилеја кроз контекстуализацију, реинтерпретацију и популизам, односно мобилизацију најширих слојева српског становништва у временима криза и уздрманог националног и историјског идентитета.

Четврти прилог, *Археологија и (де)конструкција босанског идентитета* (стр. 99–106), аутора Данијела Џина, предавача на одјеленима за античку историју и међународне студије свеучилишта Macquarie (Sydney), говори о злоупотреби археологије и псеудоархеологије у циљу стварања тзв. босанског националног идентитета.

Исти аутор писац је и петог прилога, *'Босанске пирамиде': псеудоархеологија и конструкција друштвене стварности у дејтонској Босни и Херцеговини* (стр. 107–121), у којем је детаљном анализом темељних питања повезаних са пројектом „босанских пирамида“ показао да је преживљавање овог псеудоархеолошког пројекта у ствари логична последица схватања његове друштвене корисности у локал-

¹ Књига је објављена у коауторству с Радивојем Радићем, у издању Удружења за друштвену историју, Београд, 2009. године.

ним архитектурама идентитета и моћи, којима додатно потпомажу савремени механизми преношења знања.

Аутори шестог прилога, *Римски цареви и конструиција идентитета у савременој Србији* (стр. 123–142), Зорица Кузмановић, доцент Одељења за археологију Филозофског факултета у Београду, и Владимир Д. Михајловић, доцент на Одсеку за историју Филозофског факултета у Новом Саду, претресају рецепцију римске прошлости у савременој Србији, која показује да је популаризација поменутог наслеђа била својеврсно средство правдања различитих савремених тенденција, политика и идеологија, од чијих је носилаца зависила и перцепција њених садржаја.

Последњи, седми научни прилог, *Непостојећа тема са научним апаратом* (стр. 143–159), дјело је редовног професора Филозофског факултета у Београду, шефа Катедре и семинара за византологију Радивоја Радића. Аутор овог веома занимљивог чланка упознаје нас с несвакидашњим или, боље рећи, јединственим примјером своје врсте, да из пера школованог научника, доцента и професора Филолошког факултета једне угледне установе, који би требало да влада основним методолошким постулатима хуманистичких наука, изађе непостојећа тема с потпуно измишљеним изворима и литературом на коју се дотични позивао.

Саставни дијелови ове књиге јесу и врло користан попис *Литературе* (стр. 161–172), те одјељак *О ауторима* (стр. 173–176), у којем су дати основни биографски подаци аутора, са значајнијим библиографским јединицама.

Укратко, књига *Боља прошлости (измишљање традиције и нови идентитети)* завређује пажњу, не само научне већ и шире читалачке публике будући да аутори поменутих научних прилога студиозно и аргументовано, уз свеобухватну примјену критичке анализе, указују на злоупотребе прошлости, али и на могуће правце борбе против овог својеврсног разарања људског ума.

Бојан Ђ. Крунић
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет
bojan.krunic@ff.ues.rs.ba